

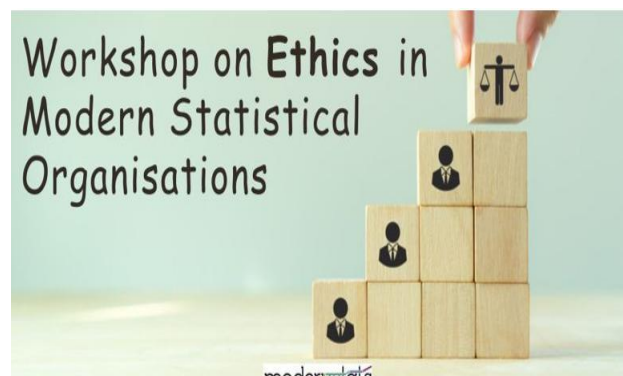
DÂN CHỦ SẼ CHẾT TRONG BÓNG TỐI, NẾU KHÔNG CÓ THỐNG KÊ CHÍNH THỨC

Luca Di Gennaro Splendore, Đại học Malta; luca.s.digennaro@um.edu.mt

"Dân chủ sẽ chết trong bóng tối nếu không có thống kê chính thức" là tiêu đề bài viết được trình bày và thảo luận tại Hội thảo về "Đạo đức trong các tổ chức thống kê hiện đại" do Ủy ban Kinh tế của Liên hợp quốc về châu Âu (UNECE) tổ chức tại Geneva, Thụy Sĩ từ ngày 26 – 28/3/2024. Tại Hội thảo này, có 21 bài viết được công bố, gồm 07 bài về chủ đề "Đạo đức trong bối cảnh thể chế"; 05 bài về chủ đề "Đạo đức trong đời sống công việc thường ngày"; 05 bài về chủ đề "Đạo đức đối với nguồn dữ liệu và công nghệ mới"; 4 bài về chủ đề "Đạo đức và giao tiếp chủ động". "Dân chủ sẽ chết trong bóng tối nếu không có thống kê chính thức" thuộc chủ đề tham luận đầu tiên của Hội thảo. Thông tin Khoa học Thống kê trân trọng giới thiệu với độc giả bài viết nói trên bằng phiên bản tiếng Việt.

Tóm tắt:

Liệu có mối quan hệ định lượng giữa dân chủ và thống kê chính thức? Tại sao cơ quan thống kê quốc gia (NSO) lại phổ biến số liệu thống kê của họ miễn phí? Làm thế nào một quốc gia dân chủ có thể tổ chức bầu cử mà không có thống kê chính thức? Mối quan hệ giữa nhân viên NSO và chính trị gia là như thế nào? Trong thế giới ngày càng được hình thành bởi dữ liệu, tầm quan trọng của thống kê chính thức thường vẫn nằm trong bóng tối, ngay cả bên trong NSO. Tuy nhiên, các số liệu này (như tỷ lệ việc làm, tổng sản phẩm quốc nội và dữ liệu dịch bệnh) là mạch máu của dân chủ, ảnh hưởng đến việc đưa ra chính sách, dòng chảy của truyền thông và lựa chọn của cử tri. Trong công trình này, mối liên kết thiết yếu giữa thống kê

WHEN?

26-28 March 2024

WHERE?

Geneva, Switzerland

chính thức và dân chủ được làm nổi bật bởi dữ liệu định lượng và quan điểm lịch sử (Keynes, Schumpeter và Popper). Sự tương quan, mà tôi tính toán, giữa Chỉ số Dân chủ và Chỉ số Hiệu suất thống kê (SPI) cho năm 2019 của 167 quốc gia là 70.1%. Các quốc gia có mức độ dân chủ cao trải qua mức độ hiệu suất thống kê cao, nhưng chúng tôi cũng sẽ xem xét các ngoại lệ sau đây. Truyền thông dành nhiều không gian hơn cho các số liệu của thống kê chính thức, hơn là cầu thủ bóng đá giỏi nhất hay ca sĩ hay nhất. Chúng ta nghe tin tức mỗi ngày về tỷ lệ việc làm, GDP, tỷ lệ tử vong, thông tin tai nạn xe hơi và cùng với những thống kê khác. Tất cả các số liệu thống kê này được thu thập, biên tập, sản xuất và sau đó được phổ biến bởi NSO trên toàn thế giới. Điều trớ trêu là, cùng

lúc, rất có thể truyền thông không dành thời gian và không gian để giải thích trách nhiệm của các NSO trên toàn thế giới. "Trong một xã hội dân chủ, sự độc lập của thống kê chính thức có vị thế như tự do ngôn luận đối với công dân" (Jeskanen-Sundström, 2007). NSO nên là một cơ quan độc lập với nhà nước nhưng đôi khi lại không như vậy. NSO là một thực thể được thành lập và độc lập với chính phủ trên toàn thế giới. Phương pháp luận được sử dụng bởi NSO chủ yếu được thiết lập và điều phối bởi Cơ quan Thống kê Liên hợp quốc và các tổ chức quốc tế khác. Thống kê của NSO giúp người dân hiểu rõ hơn và đánh giá cách chính phủ quản lý kinh tế và xã hội. Tuy nhiên, cộng đồng không biết rõ chức năng thực sự của các NSO trên toàn thế giới. Malaguerra (2005) đã trình bày một ý tưởng tương tự: "Tuy nhiên, khoa học thống kê hoặc chưa được biết đến bởi một tỷ lệ lớn dân số". Công trình này không chỉ nhấn mạnh tầm quan trọng toàn cầu của thống kê chính thức, mà còn tuân thủ nguyên tắc cơ bản của thống kê chính thức của Liên hợp quốc và Mục tiêu phát triển bền vững (SDG). Mục tiêu của công trình này là: (i) Tóm tắt sơ lược công việc hiện tại của NSO trong bối cảnh lịch sử; (ii) Làm nổi bật mối tương quan định lượng giữa thống kê chính thức và dân chủ; (iii) Phân tích vai trò của NSO trong nền dân chủ; (iv) Liệt kê một số trường hợp xung đột giữa thống kê và chính trị; (v) Khởi xướng cuộc thảo luận về thách thức và cơ hội của NSO.

1. Bối cảnh của thống kê chính thức

Thống kê kinh tế và xã hội là nền tảng chính của các NSO hiện đại. Điều này, vì mục đích của hệ thống tài khoản quốc gia là cung cấp một khuôn khổ kế toán và khái niệm toàn diện cho việc biên soạn và báo cáo số liệu thống kê kinh tế vĩ mô nhằm phân tích và đánh giá hiệu suất của một nền kinh tế. Các nhà hoạch định chính sách phụ thuộc vào dữ liệu do các NSO sản xuất. Dữ liệu kinh tế vĩ mô đã trở nên không thể thiếu đối với các chính phủ, ngân hàng trung ương, chính sách kinh tế và nghiên cứu học thuật. "Mục đích của số liệu thống kê chính thức là sản xuất và phổ biến các kết quả đáng tin cậy được thiết kế để phản ánh một cách đáng tin cậy các hiện tượng kinh tế

và xã hội có liên quan đối với một thực thể phức tạp và năng động ở một quốc gia nhất định" (Bruengger, 2008).

Từ góc độ thống kê xã hội, điều tra dân số là đỉnh cao của thống kê xã hội. Từ 'Điều tra dân số' có một lịch sử lâu đời trên toàn thế giới. Chẳng hạn, ở Trung Quốc và một số quốc gia khác, họ bắt đầu kiểm đếm dân số một cách có hệ thống từ năm 1600-1700 trước Công nguyên, theo Zhu (1987). Ở Châu Âu, các nhà thờ Công giáo, theo lịch sử, đã lưu giữ hồ sơ về việc sinh, kết hôn và tử vong. Từ năm 2005 đến năm 2014, hơn 6 tỷ người, tức là hơn 90% dân số thế giới đã được đếm qua điều tra dân số. Chỉ có 21 quốc gia không tiến hành điều tra dân số: tham khảo Quỹ Dân số Liên Hợp Quốc (2016). Mỗi quốc gia có một NSO chịu trách nhiệm về điều tra dân số, đó là thống kê xã hội và thống kê kinh tế chính. Mỗi 10 năm, trên khắp thế giới, tổng điều tra dân số được thực hiện. Thông thường, tổng điều tra dân số được tiến hành với các năm kết thúc bằng số "1" (ví dụ: 2001, 2011, 2021) và được tiến hành trong tuần đầu tiên của tháng 11.

Từ góc độ thống kê kinh tế, chỉ sau Chiến tranh Thế giới lần thứ hai, nhờ có Stone và Keynes cùng những người khác, Tily (2009), Ủy ban thống kê Liên hợp quốc đã nhấn mạnh sự cần thiết của các tiêu chuẩn thống kê quốc tế để biên soạn và cập nhật số liệu thống kê so sánh nhằm hỗ trợ một loạt các nhu cầu chính sách. Trong Schumpeter và cộng sự (1994, tr. 12), người ta đã chỉ ra mối quan hệ giữa kinh tế học và thống kê: "Một cách hợp lý, đối với kinh tế học, thống kê, tức là con số thống kê hay chuỗi số liệu phải có tầm quan trọng sống còn... Chúng ta cần thống kê không chỉ để giải thích mọi thứ mà còn để biết chính xác những gì cần giải thích... Không thể hiểu được con số thống kê nếu không hiểu cách chúng được biên soạn. Cũng không thể trích xuất thông tin từ chúng hay hiểu thông tin mà các chuyên gia rút ra cho chúng ta mà không hiểu các phương pháp thực hiện việc này - và các nền tảng triết học của những phương pháp này. Như vậy, việc nắm vững phương pháp thống kê hiện đại là điều kiện cần thiết (nhưng không đủ) để ngăn cản nhà kinh tế học hiện đại sản xuất ra những điều vô nghĩa".

➤ ➤ ➤ THỐNG KÊ QUỐC TẾ VÀ HỘI NHẬP

Người dân hỗ trợ NSO bằng cách đóng thuế. Số liệu thống kê của các NSO là chính thức và miễn phí. Không có chính phủ hay đảng phái chính trị hoặc các nhà hoạch định chính sách nào nên tranh cãi về những số liệu này. Các NSO được kỳ vọng sẽ là một tổ chức hoạt động độc lập với chính phủ, với tư cách là hệ thống tư pháp và/hoặc hệ thống truyền thông. Trong xã hội phức tạp hiện đại mà chúng ta đang sống, việc hiểu biết về cấu trúc dân số, dữ liệu kinh tế và chuyên môn sâu về các hiện tượng xã hội (như du lịch, di cư, năng lượng...) là những yếu tố quan trọng để giải quyết một vấn đề. Làm thế nào chúng ta giải quyết một vấn đề nếu chúng ta không biết vấn đề đó? Không có dữ liệu, không có vấn đề! Chính kiến thức là bước đầu tiên để giải quyết một vấn đề. Dữ liệu chất lượng cao là không thể thiếu để hiểu về xã hội và chính sách tương ứng của các nhà hoạch định chính sách. Dữ liệu - càng mở càng tốt, đóng khi cần thiết - là quan trọng cho dân chúng có kiến thức về kết quả của các chính sách. Từ dữ liệu bắt đầu một chu kỳ kiến thức, quyết định chính sách, thực hiện và giám sát trách nhiệm.

Keynes (1940, trang 13, Chương 3) trong Thế Chiến II không vòng vo tam quốc, ông đã chỉ rõ sự không hài lòng của mình với dữ liệu và số liệu thống kê qua những lời lẽ rất rõ ràng: "Các số liệu thống kê để xây dựng những ước lượng này rất không đầy đủ. Mọi chính phủ kể từ cuộc chiến tranh vừa qua đều phản khoa học và mù mờ, và coi việc thu thập các thông tin thiết yếu là lãng phí tiền bạc".

Ngày nay, các NSO rất quan trọng để đạt được các dữ liệu liên quan đến Mục tiêu phát triển bền vững (SDGs). Tuy nhiên, các NSO lại nằm trong chính các Mục tiêu phát triển bền vững: SDG 17.18 và 17.19. SDG 17 thúc đẩy thống kê chính thức: ví dụ, "Số quốc gia có luật thống kê quốc gia phù hợp với nguyên tắc cơ bản của thống kê chính thức" (Chỉ số 17.18.2); hoặc "Số quốc gia có một kế hoạch thống kê quốc gia được tài trợ đầy đủ và đang trong quá trình thực thi, tùy theo nguồn tài trợ" (Chỉ số 17.18.3). Và Mục tiêu 17.19 tuyên bố: "Đến năm 2030, dựa trên những sáng kiến hiện có

để phát triển các phép đo tiến trình về phát triển bền vững bổ sung cho tổng sản phẩm quốc nội (GDP), và hỗ trợ xây dựng năng lực thống kê ở các nước đang phát triển".

Trong phần tiếp theo, tôi sẽ tiến hành tính toán mối quan hệ định lượng giữa hiệu suất thống kê của quốc gia và nền dân chủ.

2. Mối quan hệ giữa thống kê chính thức và dân chủ

Mối liên kết thiết yếu giữa thống kê chính thức và dân chủ được làm nổi bật bởi dữ liệu định lượng. Tôi phát hiện ra rằng mối tương quan đơn giản giữa dân chủ và thống kê chính thức là 70%. Hiệu suất tốt của hệ thống thống kê quốc gia thường gặp ở các quốc gia dân chủ. Hai chỉ số khác nhau đã được sử dụng để tính tương quan giữa dân chủ và thống kê chính thức: Chỉ số Dân chủ¹ của tờ Economist và Chỉ số Hiệu suất thống kê² (SPI) của Ngân hàng Thế giới. Một số bên liên quan thiện chí có thể phản đối rằng các chỉ số không phải lúc nào cũng đáng tin cậy, và tương quan không có nghĩa là nguyên nhân. Việc tính toán một chỉ số luôn phức tạp và luôn được thực hiện với một mức độ chủ quan nhất định. Tuy nhiên, những chỉ số đó - Chỉ số Dân chủ và Chỉ số Hiệu suất thống kê - được phổ biến bởi các tổ chức uy tín, được sản xuất với phương pháp hợp lệ và vững chắc. Tôi để lại vấn đề nguyên nhân cho tương lai khám phá, tuy nhiên dữ liệu có lẽ không đủ cho một cuộc thăm dò dữ liệu dạng bảng. Quả thực, kết quả của họ phù hợp với thực tế được quan sát trực quan về dân chủ và thống kê.

Chỉ số Dân chủ được đánh giá từ năm 2006 trở đi, về dân chủ của hơn 167 quốc gia. Điều này được dựa trên năm hạng mục nhờ đánh giá của các chuyên gia và ý kiến của công chúng từ nhiều cuộc khảo sát có ảnh hưởng đáng kể. Giá trị chỉ số của các quốc gia này rơi vào một trong bốn loại chế độ: 'Dân chủ toàn diện', 'Dân chủ lỗi', 'Chế độ lai' và 'Chế độ độc tài'.

¹ www.eiu.com/n/campaigns/democracy-index-2022

² www.worldbank.org/en/programs/statistical-performance-indicators

SPI của Ngân hàng Thế giới đánh giá hiệu suất của hệ thống thống kê quốc gia từ năm 2016 đến năm 2019 của hơn 174 quốc gia. Dữ liệu này đến từ những tổ chức quốc tế quan trọng nhất bao gồm Công cụ kiểm kê dữ liệu Mở (ODIN) của Open Data Watch. SPI là một khuôn khổ gồm 5 trụ cột và 22 chiều. Tuy nhiên, hiện tại có 14 chiều đã được chứng minh bằng phương pháp của họ, trong khi 8 chiều khác không có chỉ số nào có thể đo lường được.

Tương quan, tôi tính, giữa Chỉ số Dân chủ và SPI cho năm 2019 của 167 quốc gia là 70,1%. Ngoài ra, từ phân tích, tôi quan sát thấy các quốc gia có thu nhập cao có Chỉ số Dân chủ và Chỉ số Hiệu suất thống kê ở mức cao. Các chỉ số ghi nhận 'Dân chủ toàn diện' và điểm số cao (20% phân vị cao nhất) về Hiệu suất thống kê ở Tây Âu và Bắc Mỹ. Các quốc gia Tây Âu và Bắc Mỹ (Hoa Kỳ và Canada) có điểm số cao cả trong dân chủ và hệ thống thống kê. Na Uy có điểm số cao nhất về chỉ số dân chủ cũng như trong chỉ số hiệu suất. Đôi khi, tôi ghi nhận các trường hợp ngoại lệ, các quốc gia thuộc chế độ 'Độc tài' ghi nhận Hiệu suất thống kê kém và cao (ngay cả các chế độ độc tài cũng cần dữ liệu!). Ví dụ: Belarus, Nga, Kazakhstan, Kyrgyzstan, Palestine và Ai Cập không được coi là 'Dân chủ toàn diện' nhưng họ có hiệu suất thống kê rất cao.

Ở Châu Phi, Mauritius được coi là một quốc gia 'Dân chủ toàn diện' và SPI ở đó đạt điểm số cao nhất ở lục địa này. Có những câu chuyện tương tự với Ghana, Nam Phi, Cape Verde và Botswana khi họ đều đạt điểm số cao trong Chỉ số Dân chủ và Chỉ số Hiệu suất thống kê. Mặt khác, có một trường hợp khác ở Ai Cập khi quốc gia này đạt điểm số rất cao trong thống kê nhưng không đạt trong dân chủ.

Ở khu vực Châu Á và Châu Úc: Hàn Quốc, New Zealand và Australia được coi là 'Dân chủ toàn diện' và có hiệu suất thống kê cao. Các quốc gia Trung và Đông Âu không điển hình; mức độ hiệu suất thống kê của các quốc gia này cao, trong khi mức độ dân chủ lại khá thấp. Ở Châu Mỹ Latinh, chỉ có Chile, Costa Rica và Uruguay được coi là

'Dân chủ toàn diện'. Ba quốc gia này đạt điểm số cao nhất về Chỉ số hiệu suất thống kê. Châu Á và Mỹ Latinh có nhiều nền dân chủ mới nổi và sẽ thật thú vị trong những năm tới để xem liệu họ có củng cố hệ thống thống kê của mình hay không.

Trong phần tiếp theo, vai trò của các NSO được mô tả trong xã hội hiện đại, và đặc biệt là trong bối cảnh dân chủ.

3. Cơ quan thống kê quốc gia và dân chủ

Làm thế nào để giải thích mối liên kết mạnh mẽ giữa dân chủ và thống kê chính thức của phần trước? Làm sao một quốc gia dân chủ có thể tổ chức bầu cử mà không có thống kê chính thức? Chính phủ sẽ nói rằng các chỉ số kinh tế và xã hội đều tích cực, phe đối lập lại nói ngược lại. Cử tri sẽ không có bất kỳ dữ liệu đáng tin cậy nào. Trong quá khứ, hai nhà độc tài châu Âu (ví dụ: Hitler hoặc Mussolini) trước Thế Chiến II đã thắng cử trong bầu cử dân chủ, cũng một phần do sự vắng mặt của dữ liệu đáng tin cậy.

Các số liệu thống kê chính thức được sản xuất và phổ biến bởi các NSO là cực kỳ quan trọng đối với dân chủ trong xã hội hiện đại. Trong một xã hội với sự phong phú thông tin áp đảo, độ tin cậy của nguồn dữ liệu là yếu tố trung tâm trong việc đánh giá tính hữu ích của thống kê. NSO ở nhiều quốc gia được hưởng lợi từ sự tin tưởng này. Các chỉ số kinh tế và xã hội do NSO cung cấp là hai nguồn thông tin chính để đánh giá nền kinh tế và chính phủ. Chính phủ, ngân hàng trung ương, các đảng phái chính trị, hoạt động vận động hành lang, hoặc các công ty tư nhân không bao giờ thách thức các con số của NSO.

"Trong một xã hội dân chủ, tính độc lập của thống kê chính thức có cùng địa vị với quyền tự do ngôn luận của công dân. Để thống kê chính thức hoàn thành nhiệm vụ xã hội quan trọng của mình, chúng phải được dựa trên các nguyên tắc hoạt động rõ ràng được công bố công khai. Chỉ khi đó mới có thể đảm bảo chất lượng của thống kê và niềm tin từ người dùng cũng như nhà cung cấp dữ liệu đối với người biên soạn thống kê. Các nguyên tắc đạo đức chính của thống kê chính thức được

➤ ➤ ➤ THỐNG KÊ QUỐC TẾ VÀ HỘI NHẬP

xác định trên phạm vi quốc tế bởi Ủy ban Thống kê Liên hợp quốc và Bản quy tắc thực hành thống kê Châu Âu" (Jeskanen-Sundström, 2007).

Nguyên tắc cơ bản của thống kê chính thức, trong đó được nêu rằng: "Thống kê chính thức cung cấp một yếu tố không thể thiếu trong hệ thống thông tin của một xã hội dân chủ, phục vụ chính phủ, nền kinh tế và công chúng với dữ liệu về tình hình kinh tế, dân số, xã hội và môi trường", Liên Hợp Quốc, (2014).

Thêm vào đó, Tam và cộng sự (2018) còn tuyên bố "Thống kê chính thức là nền tảng cho dân chủ. Với nhu cầu ngày càng tăng về thông tin thống kê phù hợp, thường xuyên và phong phú hơn, cùng với sự giảm sút nguồn lực, các NSO đang liên tục tìm kiếm cách thức hiệu quả hơn về chi phí trong sản xuất thống kê chính thức."

Những số liệu thống kê này quan trọng đối với người dân để đánh giá chính phủ và các đảng phái chính trị đối lập khác đang chờ đợi. Chính vì lý do này mà việc sản xuất và phổ biến thống kê phải hoàn toàn độc lập.

Trong Malaguera (2005), đã được nêu rằng: "Kể từ khi bắt đầu vào nửa cuối thế kỷ 19, thống kê chính thức đã đạt được những bước tiến vượt bậc, cả về số lượng lẫn chất lượng. Nó đóng một vai trò thiết yếu trong sự phát triển của các xã hội dân chủ. Không có dân chủ thực thụ nào tồn tại mà không có Viện Thống kê Quốc gia (NSI) sản xuất thông tin độc lập về tình trạng và sự thay đổi của đất nước. Điều này có thể xuất hiện như một nhận xét tầm thường: chúng ta đã quen với việc truy cập miễn phí thông tin quan trọng mà chúng ta cần, và nói chung là có được nó. Tuy nhiên, sau khi suy ngẫm, chúng ta phải chấp nhận rằng không có gì miễn phí mãi mãi, và rằng những cơ quan như NSI là cơ bản, nền tảng cho loài người. Chúng đòi hỏi sự đầu tư liên tục từ các nhà thống kê, chính trị gia và toàn xã hội".

Nguyên tắc đầu tiên của bộ quy tắc thực hành thống kê châu Âu (Eurostat) là độc lập nghề nghiệp: "Độc lập nghề nghiệp của các cơ quan thống kê từ các bộ phận chính sách, quy định hoặc hành chính khác, cũng như từ các nhà điều

hành khu vực tư nhân, đảm bảo tính xác thực của Thống kê Châu Âu"³. Một trong 35 chương đề gia nhập Liên minh Châu Âu (1985) dành riêng toàn bộ cho thống kê chính thức⁴. Số liệu thống kê chính thức của Liên minh Châu Âu rất quan trọng. Hiệp ước của Liên minh Châu Âu (TEU)/Hiệp ước Maastricht⁵ tuyên bố rằng "Các quốc gia thành viên nên tránh bội chi chính phủ quá mức". Những tính toán về bội chi này được công bố dựa trên con số của các NSO. Hiệp ước nêu trên cũng thiết lập "Thu thập thông tin thống kê".

Trong tranh luận chính trị và các chiến dịch bầu cử ở một nền dân chủ toàn diện, dữ liệu của các NSO không bị tranh cãi nhiều, hoặc không nên bị tranh cãi. Có thể việc giải thích về dữ liệu đã bị bóp méo bởi ngôn từ chính trị; tuy nhiên, nó không bị tranh cãi.

Một người quan sát có thể lập luận rằng một tỉ lệ dân số không tin tưởng vào thống kê và họ không biết thống kê chính thức là gì và sự khác biệt giữa thống kê và thống kê chính thức. Sự phát triển của thống kê chính thức trong xã hội đã được mô tả rất rõ trong Veloso (2021): "Trước đây, số liệu thống kê được sử dụng như một công cụ kiểm soát của chính phủ đối với dân số, nhưng theo thời gian, chúng đã trở thành một công cụ cho sự tham gia của công dân, giúp đảm bảo sự hoạt động đúng đắn của các xã hội dân chủ. Các viện thống kê chính thức đã đóng vai trò quyết định cho sự thay đổi này." Công trình này - Veloso (2021) - phân tích những thay đổi trong lịch sử, từ quan điểm xã hội học, đến mối quan hệ giữa nhà nước và thống kê. Hơn nữa và nói chung, bài viết

³ Eurostat is a Directorate-General of the Commission and is part of the portfolio of the Commissioner for Employment, Social Affairs, Skills and Labour mobility.

⁴ 'The *acquis* in the field of statistics requires the existence of a statistical infrastructure based on principles such as impartiality, reliability, transparency, confidentiality of individual data and dissemination of official statistics. National statistical institutes act as reference and anchor points for the methodology, production and dissemination of statistical information.'

⁵ Please see, Chapter I Article 104c and Chapter II Article 5 at www.europarl.europa.eu/about-parliament/en/in-the-past/the-parliament-and-the-treaties/maastricht-treaty

này cố gắng định vị khoa học thống kê và thống kê chính thức như một yếu tố xã hội học quan trọng trong việc xây dựng và củng cố các nền dân chủ hiện đại: Thông tin thống kê "đáng tin cậy và có sẵn cho tất cả mọi người" là một trong những nền tảng mà các quốc gia dân chủ hiện đại được xây dựng dựa vào đó. Do đó, các NSO là những cơ quan dân chủ thiết yếu. Có lẽ vì lý do đó mà thống kê có thể là một công việc 'nguy hiểm', như bạn có thể đọc trong phần tiếp theo.

4. Thống kê chính thức và chính trị

Hệ thống chính trị công nhận thống kê chính thức như một mối đe dọa. Thực tế, hệ thống chính trị ở các quốc gia được đề cập dưới đây đã cố gắng hạn chế và kiểm soát hệ thống thống kê. Năm 1945, Popper (2002) trong "Xã hội mở và kẻ thù của nó" đã nêu bật mối quan hệ phức tạp giữa chính trị và các tổ chức tự do: "Khía cạnh này của phương pháp khoa học cho thấy những gì có thể đạt được bởi các tổ chức được thiết kế để làm cho việc kiểm soát công khai bởi công chúng, và bởi sự bày tỏ ý kiến công khai, ngay cả khi nó chỉ giới hạn trong một nhóm chuyên gia. Chỉ có quyền lực chính trị khi nó được sử dụng để ngăn chặn sự phê phán tự do, hoặc khi nó không bảo vệ nó, mới có thể làm tổn hại đến chức năng của các tổ chức này, nơi mà mọi sự tiến bộ, khoa học, công nghệ, và chính trị phụ thuộc vào".

Chẳng hạn, Văn phòng Thống kê Quốc gia của El Salvador đã được hợp nhất vào Ngân hàng Trung ương⁶. Văn phòng Thống kê Quốc gia của El Salvador có tên là Dirección General de Estadística y Censos (DIGESTYC), giờ đây đã được sáp nhập bởi Ngân hàng Trung ương El Salvador và tên mới của nó là: Oficina Nacional de Estadística y Censos (ONEC). Văn phòng Thống kê Quốc gia nên là một tổ chức độc lập khỏi nhà nước: độc lập về mặt khoa học và tài chính. Sự độc lập hoàn toàn là rất quan trọng để Văn phòng Thống kê Quốc gia có một ngân sách phù hợp và cũng có nhân viên làm việc độc lập, và nguồn lực chi tiêu.

Tại Ecuador năm 2021, đã có sự từ chức bất ngờ của Giám đốc Văn phòng Thống kê Quốc gia

(INEC tại Ecuador), chỉ một tuần trước ngày bầu cử. Mỗi Văn phòng Thống kê Quốc gia đều có một lịch thống kê, thường được xác định và phổ biến trước vài năm. Tại Ecuador, tỷ lệ thất nghiệp được điều chỉnh chỉ một tuần trước cuộc bầu cử. Do đó, Giám đốc INEC đã từ chức vào ngày trước ngày công bố tỷ lệ thất nghiệp.

Levada, một công ty nghiên cứu dư luận và một viện nghiên cứu của Nga, được chính phủ coi là 'thực hiện chức năng của một đại lý nước ngoài'⁷. Dữ liệu từ một cơ quan độc lập khiến chính phủ lo lắng.

Cục Thống kê quốc gia Trung Quốc đã ngừng công bố dữ liệu về tỷ lệ thất nghiệp trong thanh niên⁸. Có lẽ chính phủ không thích số liệu thống kê của chính họ.

Chính phủ Hy Lạp đã truy tố, trong nhiều năm, cựu giám đốc NSO Hy Lạp (ELSTAT) vì cáo buộc giả mạo số liệu về nợ và thâm hụt của Hy Lạp, khi thực tế ông đã đưa số liệu đó lên tiêu chuẩn quốc tế, như đã được EU chứng nhận. Dù có những vụ truy tố này, chính phủ Hy Lạp vẫn tiếp tục sử dụng cùng một số liệu⁹.

INDEC (NSO Argentina) chịu nhiều sự can thiệp chính trị, đặc biệt là với tỷ lệ lạm phát, vì lạm phát cao là điểm yếu của Argentina và luôn là chủ đề nóng trong mọi chiến dịch tranh cử. Thậm chí, một phiên tòa cũng đã diễn ra chống lại cựu giám đốc INDEC. Có vẻ như cựu giám đốc INDEC đã giảm tỷ lệ lạm phát để thúc đẩy chính phủ hiện tại¹⁰. Muñoz (2023) mô tả rõ quá trình xây dựng lại NSO Argentina trong những năm gần đây.

Đáng tiếc, những ví dụ này chỉ là một phần nhỏ. Để khám phá thêm về chủ đề này, Georgiou (2021) tập trung vào những sai phạm trong hoạt động của thống kê chính thức từ quan điểm lý thuyết với một danh sách ngắn khác về các trường hợp thao túng số liệu thống kê chính thức. Danh

⁶ <https://isi-web.org/statement/joint-statement-isi-and-iaos-el-salvadors-decision-dissolve-digestyc>

⁷ <https://isi-web.org/statement/joint-statement-isi-and-iaos-el-salvadors-decision-dissolve-digestyc>

⁸ https://en.wikipedia.org/wiki/Levada_Center

⁹ <https://www.nytimes.com/2023/08/15/business/china-youth-unemployment.html>

¹⁰ <https://www.isi-web.org/statement/isi-statement-about-persisting-legal-action-against-andreas-georgiou>

➤ ➤ ➤ THỐNG KÊ QUỐC TẾ VÀ HỘI NHẬP

sách các cuộc tấn công vào việc phổ biến dữ liệu rất dài và hầu hết bị ẩn giấu. Một cách nghịch lý, danh sách dài này lại là một bằng chứng quý báu khác về tầm quan trọng của thống kê chính thức.

Trong phần tiếp theo, phần cuối cùng, 'Tiến Lên' tôi viết kết luận và khuyến nghị cho tương lai.

5. Kết luận

Tương quan 70% giữa dân chủ và thống kê chính thức cho thấy sự quan trọng của Viện Thống kê Quốc Gia trong xã hội hiện đại ở nhiều cấp độ. Tầm quan trọng này có lẽ không được hiểu đầy đủ ngay cả bởi những nhân viên của NSO. Thật khó để nhận thấy niềm tự hào này ở các NSO trên toàn thế giới. NSO đóng vai trò rất quan trọng trong việc lưu trữ dữ liệu về Mục tiêu phát triển bền vững (SDGs). Tuy nhiên, các NSO cũng là một phần của Mục tiêu phát triển bền vững: SDG 17.18 và 17.19. Như chúng ta đã biết, "Thống kê chính thức cung cấp một yếu tố không thể thiếu trong hệ thống thông tin của một xã hội dân chủ, phục vụ Chính phủ..." theo các Nguyên tắc cơ bản của thống kê chính thức của Liên hợp quốc (2014).

Một mặt, xã hội phải nhận thức được tầm quan trọng của NSO; mặt khác, các NSO phải ý thức được vai trò của mình và cảm thấy hài lòng với công việc của họ. Tại các NSO, luôn có không gian để phát triển. Ví dụ, mọi người đã thấy sự thay đổi trong tính thời điểm của dữ liệu tử vong trước và sau đại dịch COVID. Trước đại dịch, dữ liệu về tử vong mới có sau nhiều năm; bây giờ tính thời gian đã được cải thiện đáng kể trên toàn thế giới. Dữ liệu tử vong là dữ liệu hành chính. Vì vậy, việc cải thiện tính kịp thời đòi hỏi sự tham gia của nhiều bên liên quan khác chứ không chỉ riêng công việc của các NSO. NSO không phải là người dẫn dắt trong việc sản xuất dữ liệu COVID trong đại dịch. Vì thế, chúng ta cần thay đổi quan điểm của xã hội về các NSO. Điều này bởi vì dữ liệu tử vong được cập nhật đầy đủ mang lại lợi ích to lớn cho xã hội.

Nhân viên của NSO có thể chuyển đổi các quy trình chính thức và thủ tục cứng nhắc thành phân

tích cập nhật, mô hình hóa, thống kê thử nghiệm, số hóa và sử dụng nguồn thông tin phân tích bổ sung thích hợp. Bây giờ hơn bao giờ hết, một khung thống kê và kiến thức chuyên môn về phương pháp luận với trách nhiệm và tinh thần công đồng là một nguồn tài nguyên sống còn. Thông tin này rất quan trọng cho các quyết định về chính trị và kinh tế. Ngoài ra, hệ thống thống kê phải cung cấp dữ liệu đáng tin cậy để quản lý các SDGs, nhưng chúng cũng phải học hỏi từ các SDGs.

Các NSO nên khuyến khích việc sáng tạo và hệ sinh thái nhằm thúc đẩy đổi mới trong xã hội và nền kinh tế. Ví dụ, một nhiệm vụ mới cho NSO sẽ là quản lý hoặc quản trị dữ liệu ở cấp độ quốc gia hoặc quản lý dữ liệu - làm thế nào NSO có thể đối mặt với thách thức này?

Thống kê chính thức cần đổi mới với những thách thức mới, cả bên trong và bên ngoài. Bên trong, mỗi văn phòng thống kê quốc gia cần cải thiện việc sản xuất dữ liệu. Bên ngoài, các văn phòng thống kê quốc gia được yêu cầu để làm mô tả thống kê về một thực thể phức tạp chưa từng có.

Mục tiêu của một văn phòng thống kê quốc gia không chỉ là sản xuất dữ liệu chính thức mà còn là cung cấp một bức tranh thực tế về thế giới chúng ta, ngay cả trong thời đại biến động và phức tạp. Tuy nhiên, một hệ thống thống kê chính thức không nên chỉ giới hạn ở những nhiệm vụ tiêu chuẩn. Các văn phòng thống kê quốc gia nên cung cấp và tham gia vào sản xuất dữ liệu và thông tin chất lượng cao về nguồn dữ liệu mới. Chỉ như vậy, nhân viên NSO mới có thể tự hào về vai trò của họ trong các xã hội dân chủ, mà từ đó họ sản xuất được thống kê chính thức có thể kiểm chứng. Dữ liệu chất lượng cao là thông tin hữu ích cho công dân, nhà hoạch định chính sách và truyền thông. Và quan trọng nhất, chỉ với thống kê chính thức mới có thể có ánh sáng, thay vì bóng tối, cho một xã hội dân chủ hoàn toàn.

Đoàn Dũng (dịch)

Nguồn: https://unece.org/sites/default/files/2024-03/Ethics2024_S1_Malta_DiGennaroSplendore_D.pdf